

Lebahn.dk

Behandling af børn med sansemotoriske spiseproblemer
Udarbejdelse af sensorisk profil
Foredrag, undervisning og supervision

v/privatpraktiserende ergoterapeut Ulla Lebahn

Succeskriterier for vellykket behandling

- Barnet udvider sit madrepertoire væsentligt
- Barnet spiser selvstændigt
- Barnet spiser lystbetonet
- Barnet spiser sig mæt
- Forældrene slipper kontrollen i fht. barnets madindtag
- Forældrene er diskrete/tydelige rollemodeller i fht. spisning

Præsentation af behandler

Efter 8 års arbejde som ergoterapeut i spiseteamet på Kolding sygehus, Danmark og efter 6 års virke som foredragsholder, er jeg nu privatpraktiserende.

Jeg har videreuddannet mig i Graz, Østrig i 2005 (sondeafvænning ved hjælp af både negative og positive forstærkningsmetoder) samt sidst i Denver, Colorado i 2012 (spise rehabilitering, der bygger på barnets kompetencer/ressourcer udelukkende ved hjælp af positive forstærkningsmetoder). Jeg har landsdækkende funktion som både behandler, underviser og foredragsholder. Jeg behandler primært børn i alderen 0-15 år.

Præsentation af den typiske problemstilling

I mit arbejde med børn, der har spise problemer er det blevet mere og mere tydeligt, at barnet har (et eller) flere sansemotoriske problemer - hvoraf spiseproblemerne er de udslagsgivende for opstart af behandling. Børn med sansemotoriske problemer har hver især deres egen unikke sammensætning af sansesartheder, men ofte forekommer spise problemerne samtidig med søvn problemer og problemer med blære og mave/tarm. Børnene er sjældent glade for at spise – og når de spiser, er det oftest et meget begrænset repertoire og mængden er beskeden. Forældrene påtager sig ansvaret for barnets spisning og kommer ofte til at nøde, presse og minde om. Børnene spiser ofte simpelt opbygget, ensartet og tør mad, der ikke frembringer overraskelser ved spisning. Nogle af børnene tygger maden mange gange, nogle skyller maden ned med væske, andre sluger maden næsten uden at tygge. De har ofte et atypisk spisemønster, hvor de forsøger at undgå berøring af tungens midterste del og nogle gange også ganens forreste del. Jo ældre de bliver, jo mere markant bliver spiseproblemet.

Undersøgelse/årsagsgranskning

For at behandlingen lykkes, er det vigtigt at årsagsgranske nøje og finde frem til alle de tilgrundliggende årsager – også selv om opstarten ligger år tilbage. Der skal kigges på både barn, forældre og samspil. Det er vigtigt at kende barnets aktuelle udviklingsniveau i munden, samt kende til evt. handicaps, der skal kompenseres for. Derved er det muligt at finde ny mad, som det med størst sandsynlighed vil kunne mestre. De fleste børn med spiseproblemer er gået i stå undervejs i den mundmotoriske spiseudvikling - inden udviklingen er tilendebragt – de fleste på et stadie omkring 7-9 mdr.

Behandling

Når barnets komfortzone er fundet, er det barnets trygge base. Derfra arbejdes der med nærmeste udviklingszone (NUZO) i korte sekvenser, for det er først, når barnet føler, at det mestrer og er i kontrol, at det er muligt at starte en positiv udvikling. De udviklingstrin, børn normalt gennemgår, når de lærer at spise, skal deles op i trin, der er så små, at de bliver overkommelige for det sansesarte barn. Det er oftest en fordel at kortlægge barnets sansemotoriske udfordringer, så det er muligt at hjælpe barnet til selvforståelse, så det bedre kan rumme de mange sanseindtryk.

Jeg stræber efter at følge den almindelige udvikling mht. både spisning, putning og bleafvæning, men et barns sansemotoriske problemer kan gøre det til en ekstra udfordring at lære at spise (samt falde i søvn/sove og få styr på blære og tarm).

Ofte er det nødvendigt at tage anderledes metoder i brug (f.eks. bevidst at lege med maden eller at lære barnet, hvordan mad tygges og spyttes ud igen, før det lærer at synke det)

Forældrene har brug for hjælp til at ændre på de uhensigtsmæssige vaner og rutiner i dagligdagen, som har holdt familien fastlåst i en negativ spiral.

Det er vigtigt at foretage ændringerne/behandlingen i en rækkefølge og en mængde, som familien magter, så alle kan følge med udviklingen og føler at de mestrer. Da behandlingen videreføres i dagligdagen af forældrene, er det meget vigtigt, at de tilegner sig viden, der gør dem i stand til at graduere og evaluere på egen hånd.

Problemer på kort sigt

Børn, der har haft langvarige spiseproblemer, og som er blevet nødet og presset vil meget ofte spise mindre i den første tid. Det sker derfor ikke sjældent at børnene taber sig og samtidig er noget frustrerede, fordi de pludselig skal forholde sig til lavt blodsukker og sultfølelse. Det er rigtigt svært for forældrene at være vidne til og kan være angstprovokerende.

Børnene vil ligeledes ofte spise endnu mindre varieret, fordi en del af deres madrepertoire er noget, de har spist for forældrenes skyld eller fordi det har været krævet af dem.

Fordele på lang sigt

Ved at arbejde ud fra barnets og forældrenes ressourcer og kompetencer og samtidig udelukkende at bruge positiv forstærkning, opnås en langsom, men stabil fremgang. (ved negativ forstærkning i et intensivt forløb kan opnås hurtigere resultater, men der er stor risiko for tilbagefald, når familien vender tilbage i vante rammer) Rammes niveauet rigtigt for både barn og forældre, sker der ofte en opspeedet udvikling, så barnet indhenter noget af det, det var bagefter med eller finder glæde ved noget, som før var ubehageligt (som f.eks. at spise nye madvarer, spise sig mæt, indhente sin egen vægtskurve, turde noget på egen hånd osv.) Barnet får et selvstændigt forhold til mad.. Det kan tage lang tid at nå helt til munden/maven, hvorfor det er godt at kunne registrere fremgangen via en 32 trins skala.

Konklusion

Spiserehabilitering, der bygger på familiens kompetencer/ressourcer og hvor positiv forstærkning anvendes er en virkningsfuld behandling, hvor barnet lærer at spise mere, mere varieret, lystbetonet og selvstændigt. Det er som regel en proces, der tager tid, så den kræver stor tålmodighed hos forældrene. I tillæg giver rehabiliteringen ofte flere positive "bivirkninger" hos barnet i form af større selvværd, større selvforståelse samt bedre søvn.

